

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.23 (3383) ●

● ЧАЦВЕР, 19 ЧЭРВЕНЯ, 2014

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Роднае слова ва ўкраінскім Мікалаеве
Нашы суайчыннікі сабраліся разам, каб ушанаваць выдатных паэтаў Беларусі
Стар. 2

Кропля каракумскай вады
У далёкім Туркменістане развіталіся з творцам Какалы Бердыевым, якога памятаюць у Беларусі як сябра пісьменніка Алеся Адамовіча
Стар. 3

Медалі — сябрам на памяць
Латвійскі мастак Яніс Струпуліс увасабляе ў метале вобразы знакамітых асоб з супольнай гісторыі
Стар. 4

СУПОЛЬНАСЦЬ

У вялікай дружнай сям’і

На тры дні культурная сталіца Беларусі пераўтварылася ў мультыкультурную: Гродна ў дзясяты раз вітаў Фэстываль нацыянальных культур

На фэстывалі ў Гродне хораша ўсім

Кацярына Мядзведская

Васьмігадовы хлопчык Рафаэль Пападзія — адзіны на этнафэсце ў Гродне прадстаўляў італьянскую супольнасць. Пад час святочнага шэсця ён дарыў з ветрам гасцям свята прывітальныя пацалункі. А пазней на аб’яднаным падворку іспанцаў, італьянцаў, эстонцаў, балгар і англічан пакараў сэрцы наведвальнікаў песнямі ў вобразе любімага спевака Андрэя Чалентана. Дарэчы, жыве хлопчык у Гомелі, маці яго — беларуска, а бацька — італьянец.

Джон і Алена Наг таксама былі на свяце навічкамі і прадстаўлялі англійскую культуру. Дзеля настаўніцы музыкі Алены Джон тры гады таму пакінуў родны Брыстоль і пасяліўся ў беларускім Рагачове. Аднак аб выбары не шкадуе: “Жонка навучыла мяне не толькі кахаць, але і спяваць”. Да фэстывалу муж і жонка падрыхтавалі песні Элвіса Прэслі, якія яны вельмі любяць. Так што шматнацыянальны букет гродзенскага фэста папоўніўся сёлета яшчэ дзвюма кветкамі — з Італіі і Англіі, якія, спадзяюся, застануцца ў ім назаўсёды.

Усяго ж у фінальных мерапрыемствах фэстывалу ўдзельнічала больш за 900 чалавек — прадстаўнікоў 35 нацыянальнасцяў, пражываючых у Беларусі. Каля 400 гасцей прыехала ў Гродна з краін блізкага і далёка-

Кожная з этносуполак творча сустрэкала гасцей і ўдзельнікаў свята

га замежжа, гарадоў-пабрацімаў. Былі на свяце і суайчыннікі з-за мяжы — Сафія Антоненка з Алтая, Ян Сычэўскі з Польшчы, Сяргей Кандыбовіч з Масквы...

Ды і саміх беларусаў з розных куточкаў краіны было не пералічыць. І ўсё для таго, каб далучыцца да незвычайнай палітры яркіх фарбаў Фэстывалу нацыянальных культур, для таго, каб закружыцца ў віхуры свята,

за якім стала замацавалася ўжо вызначэнне “ўнікальнае”.

Пра тое, што гродзенскаму фэсту няма аналагаў у свеце, гаварыў і адзін з арганізатараў, мастацкі кіраўнік фэстывалу Пётр Гуд. Непаўторным называюць яго і многія прадстаўнікі этносуполак. Так, старшыня аб’яднання “Рускае таварыства” Сяргей Моладаў прызнае: “Аб’ездзіў паўсвета, а такога месца, дзе б прадстаўнікі ўсіх

нацыянальнасцяў, якія пражываюць у адной краіне, збіраліся разам не толькі для таго, каб пабачыць адзін аднаго, але і прадэмантраваць свае культуры і традыцыі, што захоўваюць, няма нідзе”.

І сапраўды, гродзенскае свята незвычайнае. Бадай што, з усіх фэстывалаў, што праходзяць у Беларусі, — самае шчырае, адкрытае і душэўнае. Паўна ж, не ў адной

мяне складваецца адчуванне, што збіраецца разам адна вялікая сям’я. І пачуцці ад гэтай сустрэчы — самыя цёплыя.

Распачынала свята, па традыцыі, шэсце нацыянальных суполак па гістарычнай частцы горада ад плошчы Савецкай да Леніна цераз вялізны калідор глядачоў. І як віталі гродзенцы сваіх гасцей! Яны аднолькава радысна сустракалі такія вялікія суполкі, як руская ці ўкраінская, і маленькія, прадстаўленыя ўсяго адным ці двума чалавекамі — таджыкскую, турэцкую, мардву... Першай жа у калоне ішла як заўсёды беларуская дэлегацыя. Як сімвал нацыянальнай згоды майстрыхі ласкутнага шыцця з полацкага аб’яднання “Рошва” неслі “Пакроў міру” — вялізнае палатно, пашытае з ласкуткаў, якія даставілі прадстаўнікі нацыянальнасцяў з розных краін свету. Замыкалі шэсце ансамблі “Шматгалоссе” і інтэрнацыянальнай дружбы “Згода”, назвы якіх гавораць самі за сябе.

У першы ж дзень прадстаўнікі розных нацыянальнасцяў у Каложскім парку заклалі Сквер дружбы. Больш за трыццаць дрэваў, сярод якіх такія экзатычныя, як кедравая хвоя, платан, ліхта, амурскі акасаміт, чорны арэх, магнолія, міндаль, цюльпанавыя дрэва, стануць своеасаблівым жывым помнікам Х фэстывалу, новым сімвалам свята. → **Стар. 2**

ПЕРСПЕКТЫВЫ

Брэст глядзіць у будучыню

Іна Ганчаровіч

Праз некалькі гадоў горад над Бугам можа ператварыцца ў турыстычную Меку, а з часам, магчыма, стане і горадам-мільённікам...

Менавіта тут 22 чэрвеня 1941 года Другая сусветная вайна ўварвалася ў Савецкі Саюз, стала Вялікай Айчын-

най. І яшчэ жывуць у Брэсце людзі, якія памятаюць той страшны дзень. Але горад, загаіўшы раны, жыве днём сённяшнім — і смела заглядае ў будучыню. Мясцовыя жыхары ўпэўнены, што іхні Брэст, які бурна расце, праз нейкі час стане горадам-мільённікам. Ды калі яшчэ тое будзе... А вось ператварыць горад ў найбуйнейшы турыстычны

цэнтр рэальна. Зрэшты, сярод гарадоў краіны Брэст, раней Бярэсце, ва ўсе часы стаў як бы асобкам. Тыя, хто хоць раз у ім пабываў, скажуць: вельмі ўтульны, з асаблівай культурай жыхароў і духам, які ў ім пануе. Кажуць, брастаўчане нават калі і з’язджаюць жыць за мяжу, то ненадоўга, многія вяртаюцца дадому: настальгія...

Адна толькі згадка пра Брэст выклікае ў былых савецкіх людзей масу асацыяцый. Брэсцкая крэпасць-герой — гэта, несумненна, сімвал мужнасці, стойкасці і гераізму яе абаронцаў у гады Вялікай Айчыннай вайны. З мінулага вядомая Брэсцкая ўнія канца XVI стагоддзя: спроба паяднаць каталіцкую і праваслаўную цэрквы на

тэрыторыі Рэчы Паспалітай. Для знаўцаў ваеннай гісторыі Брэст — месца адзінага сумеснага парадку савецкіх і нямецкіх войскаў у верасні 1939-га. Пра тое раней і не згадвалі, але ж з гісторыі гэтага не выкінеш.

Апісаць усе геаграфічныя, гістарычныя, культурныя і архітэктурныя славагасці Брэста не бярэцца. Звернемся да самай знакамітай: Брэсцкай

крэпасці. Да апошняга часу Брэсцкая крэпасць многімі ўспрымалася выключна як мемарыяльны комплекс. Яе наведвалі, як правіла, тыя, хто цікавіцца ваеннай гісторыяй Еўропы і Савецкага Саюза. Некалькі гадоў таму брэсцкія архітэктары вырашылі ўдыхнуць у святыню новае жыццё — і распрацавалі план яе рэканструкцыі. → **Стар. 4**

СУПОЛЬНАСЦЬ

У вялікай дружнай сям'і

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

На другі дзень свята для гасцей адкрыліся 22 гасцінныя падворкі. Сёлета на іх арыгінальную творчую праграму, песні і танцы, а таксама стравы нацыянальнай кухні прадставілі 35 нацыянальнасцяў. Менавіта ў падарожжы па падворках можна было ўлавіць галоўныя рысы той ці іншай культуры, пазнаць сутнасць свята, літаральна адчуць яго смак і пах. Так, на чувашскім падворку глядачам паказвалі народнае свята плуга і зямлі Акагуй, а на азербайджанкім здзіўлялі народным вясельным танцам качэўнікаў-жывёлагадоўцаў. На карэйскім падворку можна было ўбачыць танец з веерамі, атрымаць асалоду ад гукаў ударных інструментаў, на ўкраінскім — палюбавацца на маляўнічыя нацыянальныя касцюмы, пакаштаваць галушак, пампушак, варэнікаў. Венесуэльцы заваблівалі да сябе запальнымі лацінаамерыканскімі рытмамі. Беларусы танчылі і здзіўлялі глядачоў гумарыстычнымі сцэнкамі ў народным стылі, літоўцы частавалі халадніком, праводзілі майстар-класы па гульні на бірбіне і даудзіцы, танчылі клумпакоіс. А паластытцы дэманстравалі нацыянальны вясельны абрад...

Праграма юбілейнага X Фестывалю нацыянальных культур была як ніколі насычанай і разнастайнай. Так, прайшлі гала-канцэрт творчых калектываў нацыянальных аб'яднанняў, канцэрты выканаўцаў і калектываў Гродзенскай вобласці,

На фестывалі панавы ўзнялі настрой

шэсце духавых аркестраў, свята дзіцячай нацыянальнай творчасці, шоу-прэзентацыя нацыянальных касцюмаў. Літаральна кожная пляцоўка гістарычнага цэнтра стала сцэнай для выступленняў музычных і танцавальных калектываў. А вуліцы запаўнялі музыкі, мастакі, народныя майстры.

Сярод сюрпрызаў арганізатары свята падрыхтавалі і відовішнае лазернае шоу. У начным небе Гродна была спрацяравана галоўная плошча горада над Нёманам. І пад музыку змянілі адзін аднаго людзі, храмы, вежы, а таксама

сімвалы Гродна і фестывалю — герб горада, кветачка-вясёлка, бусел. Завяршыўся фестываль святам нацыянальнага тэатральнага мастацтва і вялікім гумарыстычным шоу.

Фестываль у Гродне закончыўся, аднак пачуцці і эмоцыі ад яго яшчэ на доўга застануцца ў сэрцы. Менавіта дзясяткі гродзенскіх фестываляў, усім прадэманстраваных, што знайшоў нарэшце свой фармат, што больш відовішчым і поўным і быць не можа. Аднак новыя ідэі пад час фестывалю яшчэ працягваюцца. Так, Упаўнаважаны па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў Леанід

Гуляка выказаў пажаданне, каб не толькі нацыянальна-культурныя аб'яднанні Беларусі прыязджалі на фестываль, але каб тут знайшлі сабе месца людзі ўсіх нацыянальнасцяў, якія пражываюць на тэрыторыі краіны, а іх ужо больш за 141. Магчыма, будучы ладзіцца і асобныя моладзевыя фестывалі нацыянальных культур, а сярод гасцей форуму ў будучыні могуць быць і ўдзельнікі мінулых фестываляў, якія сталі зоркамі эстрады ў розных краінах свету. Акрамя таго, прагучала цікавая ідэя — унесці фестываль у Кнігу рэкордаў Гінеса.

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Роднае слова ва ўкраінскім Мікалаеве

Нашы суайчыннікі сабраліся разам, каб ушанаваць выдатных паэтаў Беларусі

Мікалай Бойка

У сусор'і слаўных сыноў Бацькаўшчыны далёка вядомыя народныя паэты Беларусі Янка Купала, Якуб Колас, Максім Танк, Ніл Гілевіч, Пімен Панчанка, Аркадзь Куляшоў, Рыгор Бардулін ды іншыя. Майстры слова, аўтары паэтычных шэдэўраў увайшлі ў залаты фонд сусветнага пісьменства. Ведаючы тое, энтузіясты беларускай дыяспары Мікалаевскай вобласці вырашылі ўшанаваць выдатных паэтаў, далучыць украінскіх чытачоў да іх літаратурнай спадчыны. Ідэя падала Таццяна Дзяменнікава (Белавушка), ураджэнка вёскі Сіманавічы Глускага раёна Магілёўшчыны, якая жыве ў Мікалаеве. У 81-м яна скончыла Баранавіцкі тэхналагічны каледж, у 88-м — Магілёўскі тэхналагічны інстытут. Таццяна сама і ўзялася ладзіць вечарыну, яе падтрымаў Савет нацыянальнасцяў вобласці, упраўленне культуры, нацыянальнасцяў і рэлігій аблздзяржадміністрацыі. У Цэнтральнай бібліятэцы імя Марка Крапіўніцкага і прайшла імпрэза "Вялікія майстры беларускага слова".

Прыхільнікі паэзіі гаварылі па-

беларуску, слухалі вершы на роднай мове. Пачалі ж вершам Ніла Гілевіча: "Як ты дорага мне, мая родная мова! / Мілагучнае, звонкае, спеўнае слова! / Ты калісьці з калыскі мяне падымала / І вучыла ў бацькоў на руках гаварыць..." Наш зямляк з Віцебшчыны, палкоўнік у адстаўцы, удзельнік партызанскага руху на тэрыторыі Беларусі Іван Прыстаўка прачытаў вершы Янкі Купалы "Я мужык-беларус..." і Аркадзя Куляшова "Камсамольскі білет". Іван Сямёнавіч не проста цікавіцца беларускай паэзіяй — ён вядзе актыўную работу ў Савеце ветэранаў вобласці, удзельнічае ў імпрэзах дыяспары. А Валянціна Лебедзева, яна родам з вёскі Майскае Жлобінскага раёна Гомельшчыны, чытала вершы Пімена Панчанкі "Горкая гордасць" і "Дзеці вайны". Казала: леглі на сэрца... Валянціна Мікалаевна была асабіста знаёма з паэтам і падзялілася ўспамінамі пра сустрэчы з ім. А Галіне Голуб, якая родам з гарпасёлка Зялёны Бор Смалявіцкага раёна Міншчыны, блізкая творчасць Якуба Коласа — ягоны верш «Родныя вобразы» і прачытала. У вечарыне ўдзельнічалі і дзеці этнічных беларусаў, якія цікавіцца гістарычнай радзімай бацькоў. Каця-

рына Дзяменнікава, дачка Таццяны, таксама чытала вершы па-беларуску. Дарэчы, Кацярына ў ліпені выходзіць замуж. Хай будзе шчаслівай, азоранай высокай паэзіяй яе жыццёвая дарога!

У плыні вечарыны кожны прыадкрываў скарбы сваёй душы. Некаторыя з беларусаў, як аказалася, і ў Мікалаеве пішуць вершы. Напрыклад, Іна Максіменка (Качэўская), ураджэнка Віцебска, выпускніца журфака БДУ, прачытала свой верш, які спецыяльна для такой сустрэчы: "...Калі ў дом завітае госьць, / З дому раптам знікае злосьць. / Гаспадар рады: душу адкрыць — / Толькі б госьця не засмуціць..." Спадарыня Іна з цеплынёй згадала сваіх родных і блізкіх, свой горад і сваю Бацькаўшчыну. У артыкуле "Памяць просіць слова", што надрукаваны ў мясцовай газеце "Южная правда" сёлета 30 студзеня, яна піша: "...У маім родным Віцебску, над рэчкай Віцьбай, якая падзяляе яго на лева- і правабярэжжа, ёсць куток для мяне святы: цудам ацалелы ў спапаленым фашыстамі горадзе Ветэрынарны інстытут. Тут майму бацьку, старшакурсніку Аляксандру Качэўскаму, уладальніку нейкай імяннай стыпендыі, пайшлі насу-

Таццяна Дзяменнікава з дачкой Кацярынай

страч і выдзелілі ў інтэрнаце асобны пакой для яго маладой сям'і. Тут пачалося маё жыццё. І сюды, пад шаты даваенных ліпаў і клёнаў (магчыма, ёсць сярод іх і дрэўца, пасаджанае бацькам), заўсёды іду як на спатканне з ім. А ён, мяркуючы па значку на лацкане пінжака, Варашылаўскі стралок, быццам чакае мяне ў галоўнага інстытуцкага корпуса... Гэта старэнькае фота — ва ўвесь рост, самной на рукавах — як абярэг, як самае дарагое, што засталася ад яго, у маленькай мамай сумачцы пранесла праз усе жахі туляння па багністых партызанскіх лясах і спаленых вёсках. Бацька ў 41-м загінуў на фронце, мама знайшла нас з сястрычкаю і нашым малодшым брацікам ў 1944-м, вызваліўшыся з канцлагера..." Камік у горле, калі чытаеш такую споведзь. І сам вяртаешся міжволі да сваіх вытокаў, дзе прайшло дзяцінства, юнацтва...

Але вернемся на вечарыну. Гучалі на ёй вершы пра сяброўства белару-

ВЕСТКІ

Шматгалоссе слоў і вобразаў

Кастусь Хадыка

Пабачыў свет чарговы беларуска-расійскі нумар часопіса "Нёман". Па традыцыі падтрымку ў яго выданні аказаў Пастаянны Камітэт Саюзнай дзяржавы

Праект, якому ўжо болей як дзесяць гадоў, знаёміць чытачоў, пераважна з Беларусі, з сучасным этапам у развіцці рускай літаратуры. У сёлетнім выпуску з творами паэзіі і прозы выступаюць Іван Яўсеенка, Яўген Семічэў, Андрэй Анціпін, Навела Мацвеева, Ларыса Васільева... Асобна вылучана паэзія народаў Расіі. Раздзел "Зямля, без якой не жыць" знаёміць з вершамі асяціна Ахсара Кодзаці, аварца Магамеда Ахмедава, лязгінкі Ханбічэ Хаметавай, даргінкі Амінат Абдулгалізавай, балкарца Арсена Дадуева, татар Рэнага Харыса, Мухамата Мірзы, Разіля Валева, Равіля Бікбаева, чуваша Валеры Тургая, удмурта Вячаслава Ар-Сяргі ды шмат яшчэ каго.

"Міжнацыянальны літаратурны стасункі — гэта трывалая аснова для ўсталявання народнай дыпламатыі, стварэння цікавага партрэта прадстаўнікоў іншых нацый і народнасцяў у Беларусі, — дзеліцца сваімі развагамі намеснік дырэктара Выдавецкага дома "Звязда" Алесь Бадак, які спрычыніўся да прадстаўлення ў Беларусі твораў пісьменнікаў Расіі. — Таму і рупімся на перакладчыцкай дзялянцы, знаёмім з нацыянальнымі літаратурамі Расійскай Федэрацыі: па-беларуску і па-руску."

скага і ўкраінскага народаў, любоў да Радзімы, аб прыродзе, роднай мове. Гаварылі і пра вялікую бяду народную — Вялікую Айчынную вайну, калі загінуў, па ўдакладненых звестках, кожны трэці жыхар Беларусі. Тысячы беларусаў удзельнічалі ў вызваленні ўкраінскіх гарадоў ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, гінулі смерцю храбрых на палях бітваў. Напрыклад, у Мікалаеве на Мемарыяле дэсантнікаў-альшанцаў у брацкай магіле сярод 68 герояў пахаваны і беларус: старшыня 1 стацыі Іван Андрэвіч Макееў, ураджэнец вёскі Гарадзілавічы Верхнядзвінскага раёна Віцебшчыны. Дэсантнікі здзейснілі падзвіг вайсной 44-га. Дзякуючы ім Мікалаевскі порт, найбуйнейшы ў Еўропе, быў уратаваны ад варварскага разбурэння. Радзіма высока ацаніла падзвіг альшанцаў: усім ім прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Высокае званне пасмяротна было прысвоена і нашаму земляку.

ПАМЯЦЬ

Кропля каракумскай вады

У далёкім Туркменістане развіталіся з творцам Какалы Бердыевым, якога памятаюць у Беларусі як сябра пісьменніка Алесь Адамовіч

Алесь Карлюкевіч

Гэту запозненую вестку я атрымаў спярша ад Агагелды Аланазарава, а затым Атаджан Таган напісаў, што пайшоў з жыцця публіцыст, літаратуразнаўца, кінасцэнарыст Какалы Бердыеў. Здаецца, нядаўна прыходзілі ад яго лісты... Вось і гэты, на бланку рэдакцыі часопіса "Савет эдэбяты" ("Савецкая літаратура") ад 22 мая 1990 года ляжыць зараз перад вачыма: "Саша, добры дзень! Ліст твой, напісаны 12 красавіка, атрымаў толькі што — 20 мая. Рады, што ты вяртаешся з далёкай і доўгатэрміновай камандзіроўкі. Я не ведаю, ці атрымаў ты ганарар за нарыс пра Керыма Курбанніпесава, але ён быў надрукаваны ў мінулым годзе ў 10-м нумары. У нас у рэдакцыі застаўся толькі адзін экз. у падшыўцы. Таму я не магу выслать часопіс, проста не знайшоў. Дасылаю сваю кнігу нарысаў, якая выйшла ў Маскве. Пішу мала. За пяць гадоў пабудаваў сабе ў родным ауле лецішча. Прыязджай. Цяпер крыху вызваліўся. Будзем пісаць сельскія нарысы".

Часопіс дзейнічае. Калектыў амаль той самы, дружны. Заўсёды рады сустрэчы.

З братэрскім прывітаннем Какалы Бердыеў. 22 мая 1990 г., г. Ашхабад.

Тады, у 90-м, я вяртаўся з Кубы ў родную Беларусь. Думкі былі і ў Туркменістане, які палюбіў, з якім парадніўся, відаць, назаўсёды. У 1988 годзе памёр народны паэт Туркменістана Керым Курбанніпесаў. Якраз гэтай зорцы, сонейку ўсходняй паэзіі і прысвечаны быў мой нарыс. Пра яго і згадвае Какалы-ага.

Поруч з Какалы Бердыевым у часопісе "Савет эдэбяты" росшукамі лепшых мастацкіх твораў займаліся яго сябры, аднадумцы. Галоўны рэдак-

Какалы Бердыеў і Алесь Адамовіч у Каракумах

тар — вядомы паэт Байрам Джудтзіеў. Намеснік галоўнага — прэзіік Нарклыч Хаджагельдыеў. У аддзелах — Шыралі Нурмурадаў. Аннאלы Бердыеў родны брат Какалы, перакладчык Янкі Купалы. А Нарклыч Хаджагельдыеў пераклаў на туркменскую мову адзін з раманаў Івана Чыгрынава.

Была ў Какалы Бердыева яшчэ адна нігачка, што яднала яго з Беларуссю. У 1960 годзе ў Ашхабад прыхаў Алесь Адамовіч. Разам з Какалы яны падарожнічалі па Туркменістане, пабывалі на будаўніцтве Каракумскага канала. Як вынік — з'явіліся сумесныя публікацыі ў туркменскім часопісе "Савет эдэбяты", беларускім "Польмі", маскоўскім "Дружба народоў". У "Польмі" нарыс Алесь Адамовіч і Какалы Бердыева называўся: "Зялёнае —

колер шчасця". Чытаем у красавіцкім за 1961 год нумары "Польмі": "Ашхабад, "чорныя пяскі", Туркменія...

Аднаму з нас, аўтараў, — гэта нешта з кнігі. Другому — гэта тое, адкуль для яго пачаўся свет, жыццё: край, дзе ён нарадзіўся, вырас.

Пустыня! Яна і з самалёта не выглядае менш уладарнай. Пляміста жоўтая, у воспінах белых саланчакоў і такыраў, з перарывістымі выгінамі высахлых рэчышчаў, што нагадваюць арабскія пісьмёны, яна такая ўсеабдымная, што міжвольна думаеш: якое ж вялікае павінна быць тое, што здолела б, ужо не кажам перамагчы, але хоць абмежаваць уладу гэтага мёртвага акіяна.

Варта ступіць на туркменскую зямлю, як адразу адчуеш "прысут-

насць" каракумскага канала, хоць да яго і некалькі соцень кіламетраў. Да канала ляцяць не толькі птушкі. І думкі ўсе імкнуць туды...

Шырокім стаў разліў вады, прыведзенай у пустыню з каракумскім каналам, ад якога ішлі маленькія

Ад рэдакцыі:

У аўтара не аказалася фотаздымка Какалы Бердыева, і мы звязаліся з Наталляй Адамовіч — дачкой пісьменніка Алесь Адамовіч. Яна шмат робіць для ўшанавання памяці пра бацьку. У прыватнасці, у Санкт-Пецярбурзе сёлета выйшла "Блакадная кніга" Алесь Адамовіч і Данііла Граніна, дзе ў дадатку ўпершыню апублікаваны сабраныя Наталляй і яе маці, якой нядаўна не стала, унікальныя нататкі Алесь Адамовіч з яго запісных кніжак. У бацькавым архіве Наталля расшукала, алічбавала і фотанегатывы з туркменскай камандзіроўкі пісьменніка. "Ён імкнуўся ў 60-я як мага больш ездзіць па свеце: казаў, пакуль ёсць такая магчымасць", — згадала Наталля словы маці пра той час. На кадрах з вярблюдамі Алесь Карлюкевіч з радасцю апазнаў Какалы Бердыева, з якім яны развіталіся ў 1988-м, а ў 90-я яшчэ ліставаліся. Ёсць на здымках і іншыя людзі. Хто яны? Магчыма, там ёсць і паэт Ата Саліх? Пошукі прадоўжым...

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

У нашых сэрцах назаўсёды

Землякі-беларусы ў Севастопалі правялі цікавую вечарыну "Мова Радзімы — матчына мова"

Што лепш за нас з Бацькаўшчынай, нават калі мы далёка ад яе? Родныя людзі, памяць пра мясціны маленства, вучобы, сталення... І ёсць універсальны культурны код для родных людзей — гэта мова. Нават жыццё на агульнай тэрыторыі не паядноўвае нас і паміж сабой, і з Радзімай так моцна, як родная мова. Удалечыні ад Бацькаўшчыны адчуваецца гэта вельмі востра.

У Беларусі спрадвеку жывуць людзі розных нацыянальнасцяў, гавораць на розных мовах. У гарадах цяпер пераважна па-руску, у вёсках — па-беларуску, але з рускамоўнай прымессю, а ў заходніх рэгіёнах і з прымессю польскамоўнай лексікі. Адметная мова на Палессі: шмат украінскіх словаў. Тым не менш, для большасці насельніцтва беларуская мова — па-ранейшаму родная, матчына. У рускамоўным горадзе Севастопалі беларуская мова амаль не запатрабаваная, хоць ведаюць яе тут,

я ўтэўнена, сотні людзей. Увогуле маё меркаванне: актывістам беларускіх суполках замежжа родную мову трэба ведаць абавязкова. А калі хто не ведае — ну так склаўся жыццё... — то трэба вывучаць. Бо гэта ж ключ да велізарнай духоўнай спадчыны народа. Вось і мы выпрашылі правесці вечарыну "Мова Радзімы — матчына мова". Рыхтавалі сцэнарыі, запрасілі землякоў. Залу Севастопальскага гарадскога нацыянальнага цэнтру ўпрыгожылі ў беларускім стылі, паставілі стэнды з кнігамі адпаведнай тэматыкі. Сустрэлі гасцей і ўдзельнікаў вечарыны, рассядзвалі за сталы з беларускімі стравамі гаспадар і гаспадыня — Лявон і Лявоніха, адзетыя ў народныя строі. Былі пазыўныя "Лявоніхі" (зімі выходзіць у эфір і наша радыёперадача "Крыніца"), вітала ўсіх старшыня таварыства "Беларусь" Ала Гарэлікава, гучаў гімн Рэспублікі Беларусь.

І вось мы чуюм мелодыю Кантоны з Полацкага шывтка (цяпер яго называюць Астремчаўскі: па месцы стварэння, што пад Брэстам) — зборніка побытавай музыкі XVII стагоддзя.

Шмат цікавага даведаліся пра родную мову на вечарыне

На гэтым фоне вельмі хораша гучаць коласаўскія радкі: "О, край родны, край прыгожы! Мілы кут маіх дзядоў!". Вядучыя пачынаюць аповед пра роднае слова, якое вядзе нас у свет. Яно паядноўвае людзей у народ, дае магчымасць разумець адзін аднаго, зберагаць мудрасць продкаў, будаваць планы на будучыню. Родная мова, як і Бацькаўшчына, назаўсёды застаецца ў сэрцах беларусаў, дзе б мы ні жылі.

Удзельнікі вечарыны добра папрацавалі, усім было цікава ведаць, як узнікла і развівалася наша мова, слухаць на ёй вершы і песні. Уладзімір Зінкевіч, які выконваў ролю Францыска Скарыны, нават вусы адпусціў: каб быць падобным да асветніка і першадрукара. А выканаўца ролі Ефрасінні Полацкай Таіса Парчынская сама спыла касцюм манахіні. Таіса, дарэчы, таксама родам з Полацка. Як

заўсёды, бліскуча вялі вечарыну Валеры Каз'янін і Зінаіда Падарожняя. Калі, раскажваючы пра знакамітага гумарыста, аўтара сатырычных вершаў і баек Кандрата Крапіву, яны паказалі ў ролях байку "Дзед і баба", зала ўзарвалася ад апладысмантаў. Здзівіў нас і Уладзімір Навумчык, які памайстэрску прачытаў байку "Дыпламанаваны баран". Асабліва цёпла віталі гледачы малых Алесю і Валерыка. Яны ў ролях адметных беларускіх літар І ды ў расказалі пра асаблівасці беларускага алфавіту, спявалі песні "Саўка ды Грышка" і "Ох, і селя Ульяніца лянок", чыталі вершы. Падарункі атрымалі цалкам заслужана.

На вечарыне гучалі вершы Якуба Коласа, Алесь Бачылы, Ірыны Войткі, Генадзя Бураўкіна у выкананні Ларысы Тарасенкі, Людмілы Дамарацкай, Зінаіды Нікіцінай, Веры Манастыровай, Людмілы Малько. Дзве песні на вершы Максіма Багдановіча — "Не кувай ты, шэрая зязюля" і "Прыйдзе вясна" — напісала Ала Гарэлікава, і яна ўпершыню выканала іх для сваіх сяброў.

Ала Кавалёва, г. Севастопаль

